

O'ZBEKISTONDA OLIMPIYA HARAKATINING RIVOJLANISHI

Safarova Manzura Salimjonovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Tarix yo'nalishi talabasi

Ermamatova Kamola Ismoilovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Tarix yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy Olimpiya o'yinlarida O'zbekiston sportchilarining ishtiroki, yutuqlari, O'zbekistonda olimpiya harakatini rivojlantirish, olimpizm g'oyalari keng targ'ib etish to'g'risida, O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasi tashkil etilishi borasida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, MOQ, Pyer de Kuberten, Rio-de-Janeyro, Xalqaro Olimpiya, Qoraqalpog'iston Respublikasi. Toshkent.

Аннотация: В данной статье представлены сведения об участии узбекских спортсменов в современных Олимпийских играх, их достижениях, развитии олимпийского движения в Узбекистане, широкой пропаганде идей олимпизма, создании Национального олимпийского комитета Узбекистана. данные приводятся.

Ключевые слова: Узбекистан, НОК, Пьер де Кубертен, Рио-де-Жанейро, Международная Олимпиада, Республика Каракалпакстан. Ташкент.

Annotation: In this article, there is information about the participation of Uzbek athletes in the modern Olympic Games, their achievements, the development of the Olympic movement in Uzbekistan, the wide promotion of the ideas of Olympism, the establishment of the National Olympic Committee of Uzbekistan. data are cited.

Keywords: Uzbekistan, NOC, Pierre de Coubertin, Rio de Janeiro, International Olympics, Republic of Karakalpakstan. Tashkent.

Zamonaviy Olimpiya o'yinlarining asoschisi Pyer de Kuberten tomonidan ishlab chiqilgan olimpiya g'oyalari, olimpiya ruhi va qadriyatlarining barhayotligi isbotlandi, sportning bugungi kunda insoniyat hayotidagi o'rni va ahamiyati katta ekanligi tasdiqlandi⁹⁰. Bugungi kunda ma'naviy barkamol va jismoniy sog'lom insonni tarbiyalashning muhim vositasiga aylangan sport olimpiya go'yalari va olimpiya qadriyatlarini keng targ'ib etishga xizmat

⁹⁰ Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi, Toshkent, 2017. B – 147.

qilmoqda. Mustaqil O'zbekistonda olimpiya harakatining tashkiliy tuzilmalari shakllandi. O'zbekiston Respublikasi sportchilari Olimpiya o'yinlari va xalqaro sport musobaqalarida mustaqil jamoa sifatida qatnashish huquqiga ega bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi mustaqil davlat sifatida xalqaro sport harakatida munosib o'rin egallashga bor imkoniyatlarini namoyon etmoqda. Mustaqillik yillarida O'zbekiston sportchilari ko'pgina nufuzli xalqaro sport musobaqalarida faol ishtirok etib kelmoqdalar. O'zbekiston sportchilarining Olimpiya, Osiyo, Paralimpiya o'yinlaridagi g'alabasi sharafiga O'zbekiston Respublikasi Davlat madhiyasi yangraydi va Davlat bayrog'i ko'tariladi. O'zbekistonda olimpiya harakatining rivojlanishi ikki bosqichdan iborat va o'ziga xos xususiyatlarga ega.

I. 1952-1992-yillarni o'z ichiga olgan birinchi davrda mamlakatimiz olimpiya sporti 1991-yilgacha sobiq Ittifoq bo'yicha amal qilgan hukmron tizimning bir qismi bo'lib, yurtimiz bu masalada xalqaro maydonga mustaqil chiqish va o'z imkoniyatlarini namoyon etish huquqiga ega bo'lmagan⁹¹. O'zbekiston sobiq Ittifoq davrida jahon sport hamjamiyatlariga a'zo bo'lmagan. Sharq va G'arb mamlakatlari bilan sport aloqalar faqat sovet hukumati ruxsati va nazorati ostida o'tkazilgan⁹².

II. 1992-yildan - hozirgi kungacha davom etib kelayotgan ikkinchi davrda mustaqil O'zbekiston Respublikasida olimpiya harakatining tashkiliy tuzilmasi tarkib topdi, O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasi tashkil qilindi va xalqaro olimpiya harakatiga a'zo bo'ldi. O'zbekiston mustaqil davlat sifatida xalqaro sport harakatida munosib o'rin egallashga imkoniyatlar yaratildi⁹³.

O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasi (O'zMOQ) 1992-yil 21-yanvarda tashkil etildi. Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ)ning 1993-yil sentabrda Monakoda bo'lib o'tgan 101-sessiyasida O'zbekiston Milliy Olimpiya Qo'mitasi XOQ tomonidan tan olindi⁹⁴. XOQ xartiyasi asosida va jahon sport harakatining ilg'or tajribalariga tayangan holda MOQ Nizomi ishlab chiqildi va qabul qilindi. O'zbekiston Milliy Olimpiya Qo'mitasi - nodavlat notijorat tashkilot bo'lib, uning asosiy vazifasi O'zbekistonda olimpiya harakatini boshqarish va rivojlantirishdan iborat. O'z MOQning asosiy ichki va tashqi vazifalarga ajratish mumkin, ular quyidagilardan iborat: O'z MOQ faoliyatining asosiy maqsadi: olimpiya harakati va havaskorlar sportini rivojlantirish, Olimpiya xartiyasi asosida mamlakatda olimpizm tamoyillarini

⁹¹ Niyozov I. Olimpiya sport o'yinlari. Uslubiy qo'llanma. -T.: 2006.

⁹² Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi, Toshkent, 2017. B – 148-149.

⁹³ O'sha joyda. B – 148.

⁹⁴ Niyozov I. Olimpiya sport o'yinlari. Uslubiy qo'llanma. -T.: 2006.

himoya qilishga yordam berish, Olimpiya o'yinlarida Respublika sportchilarining ishtirok etishini ta'minlashdan iborat. O'z MOQning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

O'zbekistonda olimpiya harakatini rivojlantirish, olimpizm g'oyalarini keng targ'ib etish;

XOQ, Osiyo Olimpiya Kengashi, boshqa mamlakatlar milliy olimpiya qo'mitalari, Xalqaro sport federatsiyalari va uyushmalari bilan hamkorlik qilish, XOQning "Olimpiya birdamligi" dasturida ishtirok etish;

Mamlakat terma jamoalari va sport zaxiralari tayyorlashda davlat, jismoniy tarbiya va sport tashkilotlariga ko'maklashish;

Respublika aholisini jismoniy va ma'naviy tarbiyalashga, jismoniy tarbiya va sport, milliy sport turlarini, nogironlar o'rtasida sportni rivojlantirishni ta'minlash;

Yoshlarni boshqa mamlakatlar sportchilari bilan do'stlik va birodarlikni mustahkamlash, musobaqalarda halol kurashish, raqibiga olijanoblik bilan munosabatda bo'lish tamoyillari asosida tarbiyalash;

O'zbekiston sportchilari yutuqlarini keng targ'ib qilish;⁹⁵

Sport kadrlari o'rtasida tajriba almashish, ular malakalarini oshirish uchun anjumanlar tashkil etish.

O'zM OQ o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga, XOQning Olimpiya xartiyasiga, O'zM OQ Nizomiga muvofiq amalga oshiradi. Nizomga ko'ra O'zM OQ faoliyatini yurituvchi ijroqo'm a'zolari, Olimpiya akademiyasi va boshqa tuzilmalar tashkil etilgan edi. O'zM OQ tarkibi: O'zMOQ prezidenti, bosh kotibi, vitse-prezidentlari va a'zolari; Olimpiya o'yinlari dasturiga kiritilgan milliy sport federatsiyalari vakillari; noolimpiya sport turlari va milliy sport federatsiyalari vakillari; Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar sport tashkilotlari vakillari; Olimpiya o'yinlari ishtirokchilari bo'lgan sportchilar vakillaridan va boshqa alohida shaxslardan iboratdir. O'zMOQning rahbar organlari: Bosh assambleya, Ijroiya qo'mita, hisoblanadi. Bosh assambleyalar oraliq'ida O'zM OQ faoliyatiga Ijroiya qo'mita rahbarlik qiladi. O'zMOQning doimiy komissiyalari mavjud: Atletlar komissiyasi; Ayollar va sport komissiyasi; Sport va atrof-muhit komissiyasi. O'zbekiston MOQ xuzurida Olimpiya akademiyasi tashkil etilgan. O'zMOQ Nizomiga ko'ra uning ramzlari kiritilgan. O'zbekiston MOQning birinchi prezidenti etib Obid Nazirov saylangan. MOQ vitse-prezidenti bo'lgan Sobir

⁹⁵ Niyozov I. Olimpiya sport o'yinlari. Uslubiy qo'llanma. -T.: 2006.

Ro'ziyev 1994-yilda O'zMOQning ikkinchi prezidenti etib saylangan⁹⁶. O'zbekiston Respublikasi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonunining (2015) 17-moddasi "O'zbekiston olimpiya harakati. O'zbekiston Milliy olimpiya qo'mitasi"ga bag'ishlangan. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonunning 17-moddasi "O'zbekiston olimpiya harakati. O'zbekiston Milliy olimpiya qo'mitasi", deb nomlanadi. Unda O'zbekiston Milliy olimpiya qo'mitasining aniq vazifalari belgilangan, ya'ni: Olimpiya harakati tamoyillarini ommalashtiradi, yuksak yutuqlarga erishiladigan sportni va ommaviy sportni rivojlantirishga ko'maklashadi; XOQ Olimpiya xartiyasiga muvofiq Olimpiya o'yinlarida va XOQ boshchiligida o'tkaziladigan boshqa xalqaro sport tadbirlarida O'zbekiston Respublikasi nomidan ish yuritadi; sportchilarni Olimpiya o'yinlarida va XOQ boshchiligida o'tkaziladigan boshqa xalqaro sport tadbirlarida ishtirok etishga tayyorlashning zarur darajasini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etadi.

O'zbekiston olimpiya harakati Xalqaro olimpiya harakatining tarkibiy qismi bo'lib, uning maqsadi olimpiya harakati tamoyillarini ommalashtirish, jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga ko'maklashish, sport sohasida xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, Olimpiya o'yinlarida va XOQ boshchiligida o'tkaziladigan boshqa xalqaro sport tadbirlarida ishtirok etishdan iboratdir. O'zMOQ o'zining rasmiy anjumanlarida eng muhim masalalarni muhokama qilmoqda. Bunda rejalarini tasdiqlash, xalqaro olimpiya harakatida ishtirok etish, olimpiya g'oyalarini keng yoyish, sportchilarni Osiyo, jahon chempionatlari, xalqaro turnirlar va Olimpiya o'yinlariga tayyorlash bilan bog'liq masalalarni doimiy ravishda muhokama qilib bormoqda. Davlat O'zMOQ nizomida belgilangan maqsadlarini amalga oshirishiga har tomonlama ko'maklashgan holda O'zbekiston olimpiya harakatini tan oladi va qo'llab-quvvatlaydi. O'zMOQ o'z vakolatlarini maxsus vakolatli davlat organi, sport federatsiyalari va boshqa tashkilotlar bilan vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin. O'zMOQ Milliy olimpiya qo'mitalari assotsiatsiyasi - ANOKning terig huquqli a'zosi. O'zbekiston MOQ xodimlari, sport federatsiyalarning rahbarlari, mutaxassis olimlar va boshqa rasmiy kishilar XOQ joylashgan Lozanna va juda ko'p mamlakatlarning MOQ huzurida bo'lib, Kongresslar, sessiyalar va ilmiy anjumanlarda ishtirok etmoqda. 1996-yil sentabrda Toshkentda Olimpiya shon-shuhrati muzeyi ochildi⁹⁷. O'zbekiston

⁹⁶ Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi, Toshkent, 2017. B – 149.

⁹⁷ Niyozov I. Olimpiya sport o'yinlari. Uslubiy qo'llanma. -T.: 2006.

Olimpiya shon-shuhrati muzeyida mamlakatimiz sport tarixi, olimpiya harakati, sportchilarning erishgan yutuqlari o'z ifodasini topdi. Mustaqillikka erishilgandan so'ng jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratildi, sportchilarimizning Olimpiya, Osiyo o'yinlari, qit'a va jahon chempionatlarida, xalqaro turnirlarda ishtirok etishi ta'minlandi. "Hech bir narsa mamlakatni sport kabi tezda dunyoga mashhur qila olmaydi,"⁹⁸ degan Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov. Sportchilarimizning mustaqillik yillarida xalqaro maydonlarda erishgan g'alabalarini yurtboshimiz so'zlariga tasdiq sifatida misol qilish mumkin

Xulosa. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, yoshlar o'rtasida olimpiya harakatini targ'ib etishdagi faol ishtiroki, Rio-de-Janeyro shahrida (Braziliya) bo'lib o'tgan XXXI yozgi Olimpiya o'yinlaridagi yuksak sport mahorati va mardligi, xalqaro sport maydonlarida O'zbekistonning nufuzi va obro'-e'tborini oshirishga qo'shgan katta hissasi uchun hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 12-iyuldagi PQ-2558-sonli qaroriga muvofiq g'olib sportchilar pul mukofoti bilan taqdirlandilar. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoniga ko'ra XV yozgi Paralimpiya o'yinlarida yuqori natijalarga erishgan sportchi va murabbiylar "O'zbekiston iftixori", "O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan sport murabbiysi", "O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan sportchi", "O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yoshlar murabbiysi" faxriy unvonlari, "Do'stlik" ordeni va "Jasorat", "Shuhrat" medallari bilan taqdirlandilar

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Djalilova L.A. Jismoniy tarbiya va olimpiya harakati tarixi, Toshkent, 2017. 147-167 b.
2. Akramov A.K., O'zbekistonda jismoniy madaniyat va sport tarixi. O'quv qo'hanma. -T.: O'zDJTI nashr, 1997.
3. Djalilova L.A. Olimpiya bilim asoslari faniga kirish. Qadimgi Olimpiya o'yinlari. O'quv-uslubiy tavsiyalar. ~T.: "ITAPRESS", 2015. 14. Djalil
4. Niyozov I. Olimpiya sport o'yinlari. Uslubiy qo'llanma. -T.: 2006.
5. Olimpiya bilimlari asoslari. O'quv qo'llanma. —T.:«Sharq», 2002.
6. Eshnazarov J. Jismoniy madaniyat tarixi va boshqarish. Darslik. -T.: 2008
7. Ernazarov E. Olimpiada — jahon sporti bayrami. Ilmiy-ommabop risola. -T.: "Sharq", 2008.

⁹⁸ Karimov I. A. Toshkentdagi I xalqaro tennis tumiri ochilishi marosimida so'zlagan nutq. (1994-yil 30-may). «Bizdan ozod va obod Vatan qolsin». T.2. -T.: O'zbekiston, 1996.